

STARTBAANOVEREENKOMST - EVALUATIE

Gemeenschappelijke Raadszitting van dinsdag 5 juni 2001

R A P P O R T

Onderwerp : Startbaanovereenkomst - evaluatie

Mevrouw L. ONKELINX, minister van Werkgelegenheid, heeft bij brief van 9 april 2001 de Nationale Arbeidsraad en de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven verzocht over te gaan tot de gezamenlijke evaluatie als bepaald in artikel 48 van de wet van 24 december 1999 ter bevordering van de werkgelegenheid.

Er moet meer bepaald nagegaan worden of artikel 39, § 3 nageleefd werd (de werkgevers uit de private sector dienen allen samen en ongeacht het aantal werknemers dat elk afzonderlijk tewerkstelt, nieuwe werknemers in dienst te nemen a rato van een procent van het globale personeelsbestand, berekend in voltijdse equivalenten, tijdens het 2de kwartaal van het voorafgaande jaar, van diegenen onder hen die op 30 juni van het voorafgaande jaar ten minste vijftig werknemers, uitgedrukt in eenheden, tewerkstelden) en of de werkgevers het bedrag bedoeld in artikel 33, § 2, eerste lid, hebben besteed aan de opleiding van de nieuwe werknemers (de startbaanovereenkomst als bedoeld in artikel 27, 1°, kan bepalen dat de werkgever een bedrag, gelijk aan 10 % van het loon bedoeld in § 1, besteedt aan de opleiding van de nieuwe werknemer).

Indien de evaluatie niet gunstig is, kan de Koning de percentages bedoeld in artikel 39, §§ 2 en 3, alsook de verminderingen van de werkgeversbijdragen voor de sociale zekerheid als bedoeld in artikel 44, §§ 1, 2, 3 en 4, bij een in ministerraad overlegd besluit en na advies van of op voorstel van de Nationale Arbeidsraad wijzigen.

De bespreking van dat punt werd toevertrouwd aan een gemengde commissie NA-CRB.

Op verslag van die commissie hebben de Nationale Arbeidsraad en de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven op 5 juni 2001 het volgende evaluatierapport aangenomen.

x x x

RAPPORT VAN DE NATIONALE ARBEIDSRAAD EN DE CENTRALE RAAD VOOR HET BEDRIJFSLEVEN

I. ONDERWERP EN DRAAGWIJDTE VAN DE AANVRAAG

Mevrouw L. ONKELINX, minister van Werkgelegenheid, heeft bij brief van 9 april 2001 de Nationale Arbeidsraad en de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven verzocht over te gaan tot de gezamenlijke evaluatie als bepaald in artikel 48 van de wet van 24 december 1999 ter bevordering van de werkgelegenheid.

Er moet nagegaan worden :

- enerzijds of artikel 39, § 3 van die wet van 24 december 1999 werd nageleefd.

De werkgevers uit de private sector dienen allen samen en ongeacht het aantal werknemers dat elk afzonderlijk tewerkstelt, nieuwe werknemers in dienst te nemen a rato van een procent van het globale personeelsbestand - berekend in voltijdse equivalenten, tijdens het 2de kwartaal van het voorafgaande jaar - van diegenen onder hen die op 30 juni van het voorafgaande jaar ten minste vijftig werknemers, uitgedrukt in eenheden, tewerkstelden.

- anderzijds of de werkgevers het bedrag bedoeld in artikel 33, § 2, eerste lid van diezelfde wet, hebben besteed aan de opleiding van de nieuwe werknemers.

De startbaanovereenkomst als bedoeld in artikel 27, 1° van diezelfde wet, kan immers bepalen dat de werkgever een bedrag, gelijk aan 10 % van het loon bedoeld in § 1, besteedt aan de opleiding van de nieuwe werknemer.

De minister van Werkgelegenheid wijst in haar brief op het feit dat, indien de evaluatie niet gunstig is, de Koning de percentages bedoeld in artikel 39, §§ 2 en 3, alsook de verminderingen van de werkgeversbijdragen voor de sociale zekerheid als bedoeld in artikel 44, §§ 1, 2, 3 en 4 van de wet van 24 december 1999, bij een in ministerraad overlegd besluit en na advies van of op voorstel van de Nationale Arbeidsraad kan wijzigen.

Als bijlage bij de brief van de minister is een lijst gevoegd van werkgevers, gerangschikt per subregionaal tewerkstellingscomité (STC), die minstens een "90 %-contract" hebben gesloten.

II. STANDPUNT VAN DE RADEN

De Nationale Arbeidsraad en de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven hebben in eerste instantie een aantal gegevens verzameld om hun taak te kunnen vervullen en hebben vervolgens conclusies getrokken die het door de minister van Werkgelegenheid gevraagde evaluatierapport vormen.

A. Beschouwingen en constatering van wat het cijfermateriaal betreft

1. Beschouwingen van de Raden betreffende het cijfermateriaal

- a. De Raden hebben er meteen bij de minister van Werkgelegenheid op aangedrongen over zo volledig mogelijke en bijgewerkte gegevens te kunnen beschikken om hun voorbereidende werkzaamheden in de beste omstandigheden te kunnen verrichten.

Al die gegevens zijn als bijlage bij dit rapport opgenomen. Zij betreffen de details van de startbaanovereenkomsten uitgesplitst op basis van de volgende criteria en naar gelang van het feit of het om lopende of afgelopen contracten gaat :

- Uitsplitsing (lopende) contracten per gewest/leeftijd
- Uitsplitsing (afgelopen) contracten per gewest/leeftijd
- Uitsplitsing (lopende) contracten naar duur
- Uitsplitsing (afgelopen) contracten naar duur
- Uitsplitsing (lopende + afgelopen) contracten per doelgroep
- Uitsplitsing (lopende + afgelopen) contracten per particuliere - openbare sector
- Uitsplitsing (lopende) contracten per paritair comité
- Uitsplitsing (afgelopen) contracten per paritair comité
- Uitsplitsing (lopende) contracten per gewest werkgever = gewest werknemer
- Uitsplitsing (afgelopen) contracten per gewest werkgever = gewest werknemer
- Uitsplitsing (lopende + afgelopen) contracten naar grootte van de onderneming - STC werkgever
- Uitsplitsing contracten per STC werknemers
- Uitsplitsing (lopende en afgelopen) contracten naar loon
- Uitsplitsing (lopende) contracten per gewest, leeftijd, geschooldheid en geslacht

- Uitsplitsing (afgelopen) contracten per gewest, leeftijd, geschooldheid en geslacht

 - Uitsplitsing (lopende + afgelopen) contracten per gewest en rechtsvorm.
- b. De Raden benadrukken in het bijzonder de verdienstelijke inspanning die de administratie van het ministerie van Tewerkstelling en Arbeid, onder het toezicht van de minister van Werkgelegenheid, heeft geleverd om een gegevensbank op te stellen die reeds uiterst volledig is.

Zij betreuren echter dat er op dit ogenblik nog cijfergegevens ontbreken, met name :

- Ten eerste wat de uitsplitsing van het aantal tewerkgestelde werknemers betreft op basis van criteria die relevant zijn voor de analyse.

De Raden constateren immers dat de enige uitsplitsing die nu op het niveau van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid beschikbaar is, berust op de volgende criteria :

- * minder dan 20 werknemers ;

- * van 20 tot 199 werknemers ;

- * van 200 tot 999 werknemers ;

- * 1.000 werknemers of meer.

Om de gevraagde evaluatie te kunnen uitvoeren, vinden zij het noodzakelijk dat de categorie van de ondernemingen met 20 tot 199 werknemers zou worden opgesplitst door er de drempel van 50 werknemers aan toe te voegen.

De Raden hebben met voldoening kennis genomen van het voorname van de vertegenwoordiger van de minister van Werkgelegenheid om die onderverdeling eerlang ter beschikking te stellen.

Zelfs als deze evaluatie achter de rug is, zal de informatie nog goed van pas komen bij de analyse van de Raden in september e.k.

- Ten tweede wat de invloed van de verleende vrijstellingen betreft.

De Raden merken op dat volgens de artikelen 41 en 42 van de wet van 24 december 1999 vrijstellingen kunnen worden toegekend aan :

- * de werkgevers die zich door een arbeidsovereenkomst gesloten met de minister van Werkgelegenheid verbinden voltijdse bijkomende banen te creëren voor jongeren in de vorm van een arbeidsovereenkomst van onbepaalde duur;
- * de werkgevers die tot eenzelfde sector behoren en die een redelijke inspanning hebben geleverd ten gunste van de werkgelegenheid voorzover ook andere voorwaarden van dezelfde wet worden vervuld.

Uit de verduidelijkingen die de vertegenwoordiger van de minister van Werkgelegenheid heeft verstrekt, is gebleken dat 375 vrijstellingsaanvragen werden goedgekeurd of nog onderzocht worden (215).

De Raden hebben ook akte genomen van de moeilijkheid om de invloed van die vrijstellingen precies te becijferen wat het werkelijke aantal banen betreft dat voor jongeren bestemd is en hebben de resultaten van de enquêtes van de Inspectie van de Sociale Wetten van het ministerie van Tewerkstelling en Arbeid onderzocht : in de 375 gecontroleerde ondernemingen werden 288,42 startbaanovereenkomsten gesloten op een totaal van 53.073 werknemers of 46.721,53 voltijdse equivalenten.

Om het stelsel van de startbaanovereenkomsten zo precies mogelijk te kunnen interpreteren, vinden de Raden het nuttig dat de administratie van het ministerie van Tewerkstelling en Arbeid nagaat of het mogelijk is te komen tot een werkwijze die, wat de vrijstellingen betreft, de objectivering van de beschikbare gegevens zo goed mogelijk waarborgt.

2. Constateringen van de Raden betreffende het cijfermateriaal

a. Wat het aantal lopende startbaanovereenkomsten betreft

- *uitsplitsing per gewest en leeftijd*

De uitsplitsing van de startbaanovereenkomsten per gewest (= het gewest waarin de hoofdzetel van de werkgever is gevestigd) en leeftijd geeft de volgende gegevens te zien :

	< 25 jaar	>= 25 jaar
Brussel	9.640	2.373
Vlaanderen	17.349	4.964
Wallonië	6.033	746

In totaal lopen er 42.269 overeenkomsten, waarvan 33.931 met personen onder de 25 jaar (80,27 %) en 8.335 met personen boven de 25 jaar (19,72 %).

Rekening houdend met al deze gegevens en gezien het feit dat de reële impact van de startbaanovereenkomst op de betrokken jongerenpopulaties niet kan worden nagegaan wegens het ontbreken van referencijfers, kan worden opgemerkt dat de maatregel in Vlaanderen een grote aantrekkingskracht heeft gehad terwijl dit in Brussel en Wallonië beperkter was. Onverminderd het "zetel"-effect, d.i. de plaats waar de hoofdzetel van de werkgever gevestigd is, kan in dit verband de vraag worden gesteld welke invloed de maatregel om de doelgroep in Vlaanderen uit te breiden tot personen boven de 25 jaar, d.w.z. in principe hoger geschoolde jongeren, heeft gehad met name ten aanzien van het feit dat, meer bepaald in Brussel, laaggeschoolde jongeren niet in aanmerking kwamen voor aanwerving in het raam van de startbaanovereenkomsten.

Verder blijkt uit de verduidelijkingen die de vertegenwoordiger van de minister van Werkgelegenheid tijdens de voorbereidende werkzaamheden heeft verstrekt, dat tot nog toe voor ongeveer 800 jongeren de vermindering van de socialezekerheidsbijdragen werd gevraagd terwijl op grond van een voor het derde kwartaal van 2000 gebaseerde raming kan worden gerekend op 12.000 laaggeschoolde jongeren die eventueel voor dit voordeel in aanmerking komen. Dit is wellicht mede te verklaren door het nogal nieuwssoortig karakter van de maatregel.

- *geschooldheid*

De uitsplitsing van de startbaanovereenkomsten per gewest, leeftijd, geschooldheid en geslacht - waarbij het gaat om het gewest waarin de werknemer woont - geeft de volgende cijfers te zien :

	Mannen	Vrouwen
<u>Brussel</u>		
< 25		
laaggeschoold	796	590
hooggeschoold	270	336
≥ 25		
laaggeschoold	195	158
hooggeschoold	165	147
<u>Vlaanderen</u>		
< 25		
laaggeschoold	9.393	5.394
hooggeschoold	3.286	3.861
≥ 25		
laaggeschoold	2.304	1.365
hooggeschoold	1.189	1.064
<u>Wallonië</u>		
< 25		
laaggeschoold	3.524	1.774
hooggeschoold	1.115	1.301
≥ 25		
laaggeschoold	409	174
hooggeschoold	316	224

Als de cijfers op basis van de geschooldheid worden verfijnd, kan worden geconstateerd dat het "cascade-effect" in Vlaanderen in vrij belangrijke mate heeft gespeeld.

Uit deze gegevens kan verder worden opgemaakt dat de mannelijke bevolking duidelijk beter is vertegenwoordigd in de verschillende subgroepen, vooral in de categorie van de laaggeschoolden, maar minder uitgesproken in de categorie van de hooggeschoolden.

- *duur van de overeenkomst*

Uit een uitsplitsing van de startbaanovereenkomsten naar de duur van het contract blijkt dat de overeenkomsten voor bepaalde duur 54,26 % van het totaal vertegenwoordigen, terwijl de overeenkomsten voor onbepaalde duur toch goed zijn voor ongeveer 45,44 %.

b. Wat de lopende startbaanovereenkomsten met een opleidingsgedeelte betreft

Uit een uitsplitsing van de startbaanovereenkomsten naar loon blijkt dat 860 startbaanovereenkomsten een opleidingsgedeelte omvatten, gecompenseerd door een loonsverlaging tot 90 %.

Uit de verduidelijkingen die de vertegenwoordiger van de minister van Werkgelegenheid tijdens de voorbereidende werkzaamheden heeft verstrekt, blijkt dat voornamelijk twee ondernemingen dit soort van startbaanovereenkomst toepassen.

Uit de door de Inspectie van de Sociale Wetten van het ministerie van Tewerkstelling en Arbeid verrichte enquêtes, kan verder worden opgemaakt dat de werknemersorganisaties en/of de werknemers zelf over dit gedeelte van de startbaanovereenkomst geen klachten hebben ingediend of opmerkingen hebben geformuleerd.

Uit deze aanwijzingen, aangevuld met een empirische beoordeling gebaseerd op de wettelijke verplichting voor de werkgever om informatie aangaande het gebruik van die loonsverlaging mee te delen aan de ondernemingsraad of, bij ontstentenis ervan, aan de vakbondsafvaardiging of, bij ontstentenis ervan, aan het STC, blijkt verder dat de vermindering van 10 % in die twee ondernemingen effectief aan opleiding wordt besteed, hoewel de aard ervan niet verschilt van die welke voor de andere werknemers van de betrokken onderneming wordt georganiseerd.

Voor het overige is de verkregen informatie versnipperd of niet precies genoeg om er steekhoudende en objectieve gevolgen uit te trekken.

B. Evaluatierapport van de Raden

De Raden constateren dat het cijfermateriaal dat hun werd bezorgd, niet definitief is; uit de hierboven geformuleerde opmerkingen, blijkt genoegzaam dat het evenmin volledig beantwoordt aan wat ze hebben gevraagd.

Zij hebben evenwel pragmatisch te werk willen gaan, aangezien ze hebben vernomen dat hun evaluatierapport zo spoedig mogelijk uitgebracht moet worden opdat het enige invloed kan hebben op de begrotingsoefening die de regering eerlang zal verrichten.

Ter wille van de doeltreffendheid, hebben de Raden dus beslist dit rapport goed te keuren in de huidige stand van het voorliggende dossier.

1. Evaluatie van het vierde percent

De Raden brengen in herinnering dat de eerste opdracht die zij van de wetgever hebben gekregen, erin bestaat na te gaan of de werkgevers naast hun individuele verplichtingen (3 %) als ze ten minste 50 werknemers tewerkstellen, allen samen en ongeacht het aantal werknemers dat elk afzonderlijk tewerkstelt, effectief zijn overgegaan tot de indienstneming van nieuwe werknemers ten belope van één percent van het totale personeelsbestand van diegenen onder hen die op 30 juni van het voorafgaande jaar ten minste 50 werknemers tewerkstellen.

a. Evaluatie-elementen

1) Wat de uitgangshypothese betreft

Aangezien er geen gegevens beschikbaar zijn betreffende het aantal werknemers dat wordt tewerkgesteld door de ondernemingen naar gelang zij meer of minder dan 50 werknemers tewerkstellen, waardoor de bezorgde cijfers geobjectiveerd hadden kunnen worden, heeft de minister van Werkgelegenheid via haar vertegenwoordiger die aan de voorbereidende werkzaamheden heeft deelgenomen, voorgesteld uit te gaan van de volgende hypothese.

Sedert 1 september 2000 heeft de Inspectie van de Sociale Wetten van het ministerie van Tewerkstelling en Arbeid in het raam van de startbaanovereenkomst 2.109 inspecties verricht, waarvan er 1.999 afgerond zijn.

Deze inspecties hadden zonder onderscheid betrekking op ondernemingen met 50 en meer werknemers (gaande van de ondernemingen met meer dan 1.000 werknemers naar de ondernemingen met meer dan 50 werknemers). Van die 1.999 ondernemingen hadden er 375 een volledige of gedeeltelijke afwijking ingediend of gekregen.

Wanneer die vrijgestelde ondernemingen worden meegerekend, dan bedraagt het geverifieerde resultaat 19.222,78 startbaanovereenkomsten (voltijdse equivalenten) voor 545.281,73 (voltijdse equivalenten), d.i. 3,5006 %.

Wanneer de ondernemingen die vrijgesteld zijn of een verzoek tot afwijking hebben ingediend, niet worden meegerekend, bedraagt het nettoresultaat 3,8356 %.

Wanneer de ondernemingen die niet aan de verplichting zijn onderworpen (1 tot 50 werknemers), buiten beschouwing worden gelaten, werden 6.176 startbaanovereenkomsten gesloten - waarvan er 5.221 lopende zijn op 22 mei 2001 - die dus 12,35 % van de maatregel vertegenwoordigen.

2) Wat het voorgestelde resultaat betreft

Voorzover de steekproef als representatief wordt beschouwd, wordt een resultaat van 0,4332 % voorgesteld als bijkomende inspanning van de niet-onderworpen ondernemingen, wat een nettoresultaat van $3,5006 + 0,4332 = 3,9338$ % oplevert.

b. Eigenlijke evaluatie van het vierde percent

- 1) De Raden wijzen erop dat de door de Inspectie van de Sociale Wetten van het ministerie van Tewerkstelling en Arbeid verrichte enquêtes betrekking hadden op ondernemingen die werknemers tewerkstellen ten belope van 573.268 fysieke eenheden of 545.281,73 eenheden (voltijdse equivalenten). Deze ondernemingen vertegenwoordigen qua personeel een vierde van de tewerkstelling van de particuliere sector en de desbetreffende steekproef kan dus als een redelijke werkbasis worden beschouwd.

De vergeleken resultaten - d.w.z. het aantal gesloten startbaanovereenkomsten - uitgaande van de eenheden (voltijdse equivalenten) van het derde kwartaal 2000 (openbare sector en onderwijs niet meegerekend), geven verder de volgende gegevens te zien :

Aantal werknemers	Volt. eq.	4 %	3 %	Resultaten	%
1000 en + van 200 tot 999	420000 379000	16800 15160	12600 11370	14118 12484	3,36 % 3,29 %
van 20 tot 199	645000	25800	19350	9751	1,51 %
van 1 tot 19	542000	21680	16260	3449	0,64 %

Het aandeel van de ondernemingen met minder dan 50 werknemers, in het aantal gesloten startbaanovereenkomsten schommelt dus tussen 0,64 en 1,51 %.

- 2) De Raden gaan in de huidige stand van de beschikbare gegevens akkoord met de uitgangshypothese en stemmen ermee in om voor hun evaluatierapport rekening te houden met het resultaat dat eruit voortvloeit.

Tegen deze achtergrond constateren zij dat aan de verplichting van het vierde percent nagenoeg is voldaan.

2. Evaluatie van het bedrag dat aan opleiding wordt besteed

De Raden herinneren eraan dat ze als tweede opdracht moeten nagaan of de werkgevers het bedrag van 10 % van het loon, waarin de startbaanovereenkomst kan voorzien, hebben besteed aan de opleiding van de nieuwe werknemers.

Zij wijzen erop dat krachtens de voornoemde wet van 24 december 1999 de ondernemingsraad of, bij ontstentenis ervan, de vakbondsafvaardiging of, bij ontstentenis ervan, het STC, alle informatie moeten ontvangen met betrekking tot de daadwerkelijke besteding van de 10 % loonsvermindering bestemd voor de opleiding.

Aangezien de meegedeelde elementen een objectivering van de analyse bemoeilijken en de enige beschikbare informatie vrij embryonaal is en op empirische wijze werd verkregen, kan volgens de Raden alleen worden besloten dat de verplichting om de loonsverlaging werkelijk aan opleiding te besteden, wel of niet effectief in acht wordt genomen.

Zij hebben er echter akte van genomen dat op basis van overeenstemmende aanwijzingen in de twee ondernemingen die grotendeels op dit mechanisme een beroep doen, kan worden gesteld dat die verplichting in ieder geval wat het principe betreft wordt nageleefd.

Gelet op de beperkingen van het ter beschikking gestelde cijfermateriaal en onverminderd de analyse waartoe zij, eveneens ingevolge de voormelde wet van 24 december 1999, in september e.k. zullen overgaan, sluiten de Raden dit rapport af met een over het geheel genomen positieve evaluatie in het kader van de twee opdrachten waarmee de wetgever hen heeft belast.

x x x

Met het oog op de evaluatie die zij in september e.k. nog moeten verrichten, dringen de Raden erop aan dat het tekort aan informatie waarop in dit rapport werd gewezen, zeker wordt opgevangen en dat voorzover mogelijk betrouwbare en objectieve gegevens worden bezorgd.

De eerste resultaten van een meer kwalitatieve analyse die de minister van Werkgelegenheid aan een universitaire ploeg heeft toevertrouwd, zouden voorzover ze al beschikbaar zijn, nuttigerwijze als aanvullende informatie aan de Raden kunnen worden bezorgd.
